

10. Spr.43. Lystuvannya z Komitetom v spravakh druku, Derzhvydavom Ukrayiny, Knyhospilkoyu pro vydannya literatury. – 21 ark.
11. Spr. 78. Knyha obliku rozrakhunkiv z avtoramy. – 262 ark. Fond 1330. Opys 1. Spohady Tymoshenka M. D. pro Lyzanivskoho I. M.
12. Spr.1. Tymoshenko M. D. Spohady pro Ivana Mykolayovycha Lyzanivskoho. – 19 ark.
13. Spr.2. Fotohrafii Ivana Lyzanivskoho individualni ta v hrupi z ridnymi ta druzyamy (1916). – 2 ark.

УДК 002.2 (477)

Тишкевич Катерина Іванівна,
заступник завідувача відділу наукової
та редакційно-видавничої діяльності
Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВИДАНЬ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ЮНАЦТВА У ПЕРІОД СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Мета роботи полягає у вивченні та порівняльному аналізі видань бібліотек України для юнацтва щодо забезпечення доступу у період соціальних трансформацій, що змінюють види та направленість видавничої продукції, що впливають на процес формування та підготовки матеріалів для молоді. *Методологія дослідження* полягає в застосуванні теоретичних засад аналітико-синтетичної переробки інформації та порівняльна характеристика видів видань (електронних та друкованих). *Наукова новизна* полягає в тому, що в умовах глобалізації світу та зміни геополітичної ситуації, яка впливає на трансформаційні процеси в Україні, зміна форм та видів традиційних та новітніх інформаційно-бібліотечних ресурсів. *Висновки.* У статті охарактеризовано використання компаративного аналізу в наукових дослідженнях різних сфер діяльності, виокремлено специфіку проведення компаративного аналізу інформаційно-бібліотечних ресурсів в період соціальних трансформацій в бібліотеках України для юнацтва.

Ключові слова: компаративний аналіз, бібліотеки України для юнацтва, бібліотечно-інформаційний ресурс.

Тышкевич Екатерина Ивановна,
заместитель начальника научной
и редакционно-издательской деятельности
Национальной академии руководящих кадров
культуры и искусств

КОМПАРАТИВНЫЙ АНАЛИЗ ИЗДАНИЙ БИБЛИОТЕК УКРАИНЫ ДЛЯ ЮНОШЕСТВА В ПЕРИОД СОЦИАЛЬНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Цель работы заключается в изучении и сравнительном анализе изданий библиотек Украины для юношества относительно обеспечения доступа в период социальных трансформаций, которые изменяют виды и направленность издательской продукции, что влияют на процесс формирования и подготовки материалов для молодежи. *Методология исследования* заключается в применении теоретических принципов аналитико-синтетической переработки информации и сравнительная характеристика видов изданий (электронных и печатных). *Научная новизна* заключается в том, что в условиях глобализации мира и изменения геополитической ситуации, которое влияет на трансформационные процессы в Украине, изменение форм и видов традиционных и новейших информационно-библиотечных ресурсов. *Выводы.* В статье охарактеризовано использование ком-

паративного аналізу в наукових дослідженнях різних сфер діяльності, виділена специфіка проведення компаративного аналізу інформаційно-бібліотечних ресурсів в період соціальних трансформацій в бібліотеках України для юношества.

Ключевые слова: компаративний аналіз, бібліотеки України для юношества, бібліотечно-інформаційний ресурс.

Tyshkevych Katerina,
Deputy Head of the Scientific, Editorial,
and Publishing Activities Department,
National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINIAN LIBRARY ISSUES FOR YOUTH WITHIN THE PERIOD OF SOCIAL TRANSFORMATIONS

Purpose of the article consists in a study and comparative analysis of editions of libraries of Ukraine for youth about providing of access in a period social transformations that change kinds and orientation of publishing products, that influence on the process of forming and preparation of materials for young people. The **methodology** consists in the application of theoretical principles of the analytical and synthetic processing of information and comparative description of types of editions (electronic and printed). A **scientific novelty** consists in that in the conditions of globalization of the world and change of geopolitical situation, that influences on transformation processes in Ukraine, the evolution of forms and types of traditional and newest informatively-library resources. **Conclusions.** In the article the use of компаративного аналізу is described in scientific researches of different spheres of activity, the specific of realization of компаративного аналізу of informatively-library resources are distinguished in the period of social transformations in libraries of Ukraine for youth.

Key words: a comparative analysis, libraries of Ukraine for youth, library and information resource.

Актуальність теми дослідження визначена теоретичним осмисленням компаративного руху, передбачає компаративний аналіз (порівняння), що відбувається між різними історично складеними утвореннями, як правило державами, або їх елементами, наприклад бібліотек як соціальних інститутів та інтеграції інформаційно-бібліотечних ресурсів бібліотек для України.

Враховуючи багатогранність понять та значень, необхідно визначитися з термінологією понять та сформулювати їх дефініції.

Компаративним аналізом прийнято вважати опис і пояснення схожості і відмінностей (головним чином, відмінностей) умов або результатів розвитку великих соціальних одиниць [1].

Компаративізм (від лат. comparativus – порівняльний) – сукупність порівняльних історичних методів у мовознавстві, літературознавстві, за допомогою яких визначається спорідненість мов, відзначаються особливості національних літератур.

Аналіз (від грец. – Ανάλυση): 1) метод дослідження; 2) уточнення логічної форми (будови, структури); 3) розроблення методів обчис-

лень та застосувань; 4) сукупність операцій, за допомогою яких визначається кількісний та якісний склад; 5) визначення граматичної та лексичної інформації, основною якої є тексти.

Компаративний аналіз – це метод дослідження розвитку сфери діяльності за допомоги ділення її на складові елементи, які аналізується окремо у межах єдиного цілого на глобальному (світовому), регіональному (окремих материків, частин світу) та локальному (окремих держав – національному, частин держав – етнічному) рівнях з формулюванням опису та поясненням подібностей і відмінностей розвитку частин [2], соціальних інститутів (бібліотеки для юнацтва) на цих рівнях, наприклад, інформаційно-бібліотечні ресурси.

Таким чином, якщо врахувати концепцію перекладу, то компаративний аналіз - це науковий метод дослідження, який характеризується порівнянням окремих частин предметів та явищ. До того ж, вибраний опис компаративного аналізу та його дефініції визначимо як видову структуру характеру інформаційно-

бібліотечних ресурсів, яку виробляє соціальний інститут, зокрема, бібліотеки для юнацтва.

Метою статті є аналіз типологічного ряду електронних видань бібліотек України для юнацтва. Для досягнення поставленої мети слід вирішити такі завдання:

- охарактеризувати основні види бібліотечних ресурсів бібліотек України для юнацтва та проаналізувати відмінності між друкованими та електронними виданнями;

- визначити роль та місце електронних ресурсів бібліотек у формуванні задоволення інформаційних потреб користувачів.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні активно застосовують методологічний інструментарій порівняльного аналізу феноменів трансформаційних соціальних процесів, що базується на принципах подібності та відмінності, дедуктивні теоретичні моделі соціальних інститутів й індуктивні методи їх верифікації за допомогою діахронно-історичного і синхронно-функціонального способів збору інформації [1].

До категорії інформаційних ресурсів відносять освіту, науку, документообіг, управління, а також інтернет-мережі. Ці категорії належать до інфосфери суспільства, яке є одним з вирішальних чинників інтелектуалізації суспільного виробництва. У майбутньому передбачається, що функції соціального управління в політиці, економіці, громадському житті перейдуть до кваліфікованих фахівців інфосфери.

У розвинених суспільствах, де основою є виробництва є знання та новітні технології, для зростання обсягу виробництва майже вдвічі необхідно збільшити обсяг підготовленої інформації майже вчетверо, що забезпечить цей розвиток.

Аналітико-синтетична обробка інформації – це вироблення науковцями нового та перетворення його в новий інформаційний ресурс в різних активних видах подання матеріалів – алгоритми, видавничі проекти, програми, моделі тощо.

Порівняльний аналіз відомих баз даних публікацій наукових журналів та окремих галузей науки здійснила І. В. Балагура [3], та запропонувала інфонологічну модель бази даних наукових публікацій, що забезпечить простий та зручний доступ до інформації будь-якого напрямку та підвищить авторитет

окремої організації, журналу, автора та країни в цілому. На сьогодні однією з вимог ДАКу (Державна атестаційна комісія) щодо фахових видань є розміщення електронної версії видання на відповідному ресурсі, що дає можливість користувачу вільно користуватися інформацією. Наприклад, створення баз даних інформаційно-бібліотечних ресурсів кожної окремої бібліотеки для юнацтва за певною моделлю, яка буде об'єднуватися в загальноукраїнську базу даних наукових публікацій та буде стимулом для якісних результатів роботи бібліотек України для молоді.

Світова практична діяльність наукових і дослідницьких співтовариств, бібліотек, окремих науковців та викладачів свідчить, що надання відкритого доступу до результатів наукових досліджень в електронному вигляді через світову мережу інтернет має бути зручним і економічним засобом розповсюдження будь-якого матеріалу, що спрямований на певну цільову аудиторію, наприклад користувачів бібліотек України для юнацтва (молоді).

Л. А. Лупаренко представила порівняльний аналіз основних програмно-технологічних характеристик і функціональних особливостей використання електронних журнальних систем, що знаходяться у відкритому доступі [4].

Аналіз стану наявних в Україні засобів електронних публікацій свідчить про недостатній рівень впровадження інноваційних технологій організації бібліотечно-інформаційного обміну, зокрема, у сфері надання бібліотечних послуг.

На основі наведеного аналізу робіт можна дійти висновку, що дослідники використовують компаративний аналіз, щоб охарактеризувати специфіку аналізу, а саме – порівняння відбувається між різними моделями, як правило, програмного забезпечення щодо вільного доступу користувачів інформаційних ресурсів (публікацій, журналів тощо).

Система взаємовідносин та процесів, які розглядаються на рівні суспільства в цілому, є соціетальною (від лат. *societas* – спільність) системою. Термін *соціетальний* було введено А. Г. Келлером, який і відносив його, передусім, до деяких організаційних аспектів соціального життя. Кожна із структур соціетальної системи, що виконує необхідну функцію та надає

цій системі під час взаємовідносин з іншими її структурами нову якість, яка не зводиться до якостей елементів соціальної системи, а постійно відтворює соціальну якість своїх структур і, відповідно, соціальні якості індивідів (користувачів інформаційно-бібліотечних послуг) і груп індивідів (користувачів бібліотек для юнацтва) [3, 5], зокрема, включених у функціонування соціальних інститутів.

Гіперпосилання та інтерактивність, можливості для пошуку – всі ці якості має інтернет-мережа, яка дає можливість використовувати необмежений доступ до інформаційно-бібліотечних ресурсів бібліотек України для юнацтва. Вільний доступ до бібліотечних ресурсів дає можливість отримання необхідних даних, та використовувати потрібну інформацію, не здійснюючи пошук непотрібної інформації [6]. Використання інтернет-ресурсів бібліотек України для юнацтва не змінює інтелектуальні звички користувачів бібліотек України для юнацтва (молоді) проти їхньої волі він їх видозмінює.

XXI ст., по суті, є століттям інформатизації. Успішність інтеграційних процесів щодо створення та використання інформаційно-бібліотечних ресурсів визначається ступенем реалізації поставлених завдань перед державами щодо забезпечення та надання вільного

доступу до інформації та задоволення їхніх потреб. Зокрема, бібліотеки повинні виконувати для користувачів функцію збереження та розповсюдження бібліотечних ресурсів.

У період соціальних трансформацій змінюється не тільки направленість і характер видань, а також види бібліотечно-інформаційних ресурсів. Якщо порівнювати види друкованих видань та електронних ресурсів, слід зазначити, що інколи на підготовчому етапі електронний документ набуває вид друкованого видання (бібліографічний покажчик, бібліографічні списки, методичні рекомендації, сценарії свят тощо).

Враховуючи вимоги часу, користувач все частіше звертається до електронної інформації, що є показовим і поступово загальна кількість електронних ресурсів, підготовлених бібліотеками для юнацтва збільшується. Наприклад, бібліотеки України для юнацтва розміщують на сайтах відповідні електронні журнали, повнотекстові матеріали різного тематичного спрямування.

За визначенням А.І. Земскова і Я.Л. Шрайберга [7], є деякі властивості електронних ресурсів, які відмінні від друкованих. Умовно їх можна поділити за наступними групами.

До першої групи належать: електронні ресурси та інформаційні ресурси (обслуговування) (табл.1) [8];

Таблиця 1

Електронні ресурси. Довідково-інформаційне обслуговування бібліотек України для юнацтва (молоді) (2015-2016 роки)

Найменування областей	Електронні ресурси				Інформаційне обслуговування					
	обсяг власних електронних баз даних (тис. записів)		з них записів у електронному каталозі		Загальна кількість користувачів (усього осіб)		з них індивідуальних		Загальна кількість звернень	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Вінницька	40.3	35.9	8.9	7.3	–	667	–	10	–	801
Волинська	331.7	313.9	107.6	104.8	3010	2907	150	173	7099	7442
Дніпропетровська	79.8	74.5	38.5	33.3	3008	3006	10	10	3889	3864
Донецька	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Житомирська	17.8	16.7	15.1	14.1	4482	4456	4447	4421	6288	6254
Закарпатська	34.4	33.8	34.4	33.8	49	49	41	41	7869	8655
Запорізька	15.5	13.9	15.5	13.9	118	82	72	69	1450	1200
Івано-Франківська	–	–	–	–	122	122	24	24	329	358
Київська	13.7	12.9	7.2	6.6	913	350	148	165	1061	2600
Кіровоградська	298.7	280.4	234.5	219	1429	1426	28	26	6401	6164

Кримська АР	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Луганська	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Львівська	17.1	47.2	7.3	15.7	1700	801	600	801	2600	801
Миколаївська	159.8	146.5	137.6	126.4	227	180	130	100	3714	4040
Одеська	137.7	136.8	130.7	129.4	567	558	15	13	1282	1292
Полтавська	293.3	277.8	252.7	239.1	48	46	26	26	6012	6014
Рівненська	256.5	240.8	166.7	157.9	81	81	35	35	2116	2086
Тернопільська	171.8	163.2	113.6	106.9	2016	1857	28	16	2198	2189
Харківська	11.5	9	4.3	2.9	4429	4655	3986	3856	5706	5711
Херсонська	175.8	158.3	100.7	86.8	36	54	21	21	2437	2374
Хмельницька	318.2	306.8	305.1	295.3	296	291	189	183	8901	8806
Черкаська	230.5	209.3	183.1	172.3	47	19	15	17	7554	7259
Чернігівська	70	67.7	31.5	30.9	840	1020	840	–	1530	1510
ДБУ для юнацтва	148.4	133.9	103.9	99.3	3426	3629	8	8	6003	5171
ВСЬОГО:	2822.5	2679.3	1998.9	1895.7	26844	26256	10813	10015	84439	84591

На основі даних Табл. 1 можна дійти висновку, що обсяг власних електронних баз даних (записів) має тенденцію зростання: у 2016 році кількість записів збільшилася на 143,2 тисячі порівняно з 2015 роком. Записів у електронному каталозі збільшилася на 103,2 позиції.

Аналіз інформаційного обслуговування читачів дозволяє зробити припущення, що динаміка звернень користувачів спрямована на поступове просування на онлайн ринок інформаційно-бібліотечних ресурсів.

На жаль, необхідно зазначити, що дані Табл. 1 є неповні у зв'язку з окупацією Авто-

номної Республіки Крим, деяких територій Луганської та Донецької областей у 2013–2014 року – офіційний зв'язок тимчасово припинено з Донецькою обласною бібліотекою для юнацтва, Луганською обласною бібліотекою для юнацтва та Кримською республіканською установою «Юнацька бібліотека».

До другої групи слід віднести електронні пошти бібліотек, веб-сайти, дискусійні групи тощо (наприклад, Державна бібліотека України для юнацтва) табл. 2., а також інтернет-карти Табл. 3 [9].

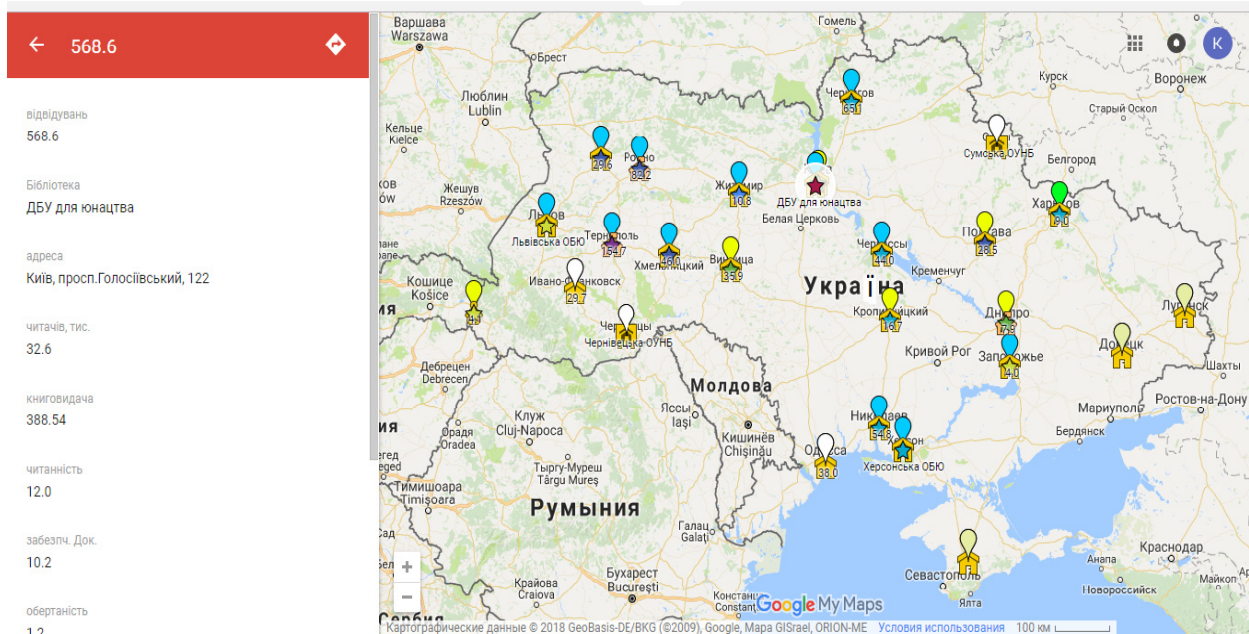
Таблиця 2

Віртуальний профіль Державної бібліотеки України для юнацтва

e-mail:	inform@4uth.gov.ua
сайт:	http://www.4uth.gov.ua
веб-проекти:	http://profy.4uth.gov.ua
	http://reading.4uth.gov.ua
	http://creation.4uth.gov.ua
	http://memorial.4uth.gov.ua
	http://wellness.4uth.gov.ua
	http://society.4uth.gov.ua
	http://discovery.4uth.gov.ua
	http://literacy.4uth.gov.ua
	http://help.4uth.gov.ua
	http://netiketka.4uth.gov.ua
Facebook	Державна бібліотека України для юнацтва
	Юнацька бібліотека
	Віртуальний консультаріум для бібліотекарів
	Безпечний та привітний веб-простір

Таблиця 3

Інтернет-карта бібліотек України для юнацтва (молоді)

До третьої групи належать електронні ресурси, що виходять друком для забезпечення зберігання та розповсюдження інформаційних ресурсів, до того ж, для забезпечення необхідного обслуговування користувачів бібліотек для юнацтва (молоді), наприклад, інформаційний журнал «Бібліосвіт», бібліографічний покажчик «Молодь в українському суспільстві», методичні поради «Тека методиста» тощо.

Спеціалісти бібліотек України для юнацтва (молоді) здійснюють обслуговування понад 3 млн. користувачів. За статистичними даними, читачам щорічно видають понад 10 млн. документів різних видів і типів. У обласних бібліотеках для юнацтва та молоді зберігається понад 3 млн. назв книг, періодичних видань, аудіовізуальних матеріалів, електронних документів. Користувачі обласних бібліотек для молоді та Державної бібліотеки України для юнацтва безкоштовно користуються інтернет-центрами, майже 45 бібліотечними електронними базами даних,

та понад 200 назв методико-бібліографічних матеріалів.

Прикладом є просування друкованих видань на видавничий ринок: за кордоном до 40%, в нашій країні цей показник досягає 2 %. Для бібліотек, що обслуговують юнацтво, та бібліотекарів це означає задоволення потреб користувачів інформаційно-бібліотечними ресурсами та інших видами документів. Упровадження електронних ресурсів дозволяє здійснювати пошук необхідної інформації зручно, швидко та якісно, що призводить до зменшення тиражу друкованих видань.

Таким чином, розмежування бібліотечних ресурсів на друковані та електронні не є суперництвом. Навпаки, співпраця щодо доступності (у будь-який час маєш доступ до інформації за умови доступу до інтернету), необхідно поєднувати з вимогами користувачів для зручного доступу до матеріалів на будь-якому носіїв інформації.

Список використаної літератури

1. Смелзер Н.Дж. О компаративном анализе, междисциплинарности и интернационализации в социологии [перевод Н.В. Романовского, А.С. Матковой] / Н.Дж. Смелзер // Социологические исследования. – 2004. – № 11. – С. 3–12.
2. Дегтярев А.А. Основы политической теории: учеб. пособ. / Ин-т «Открытое о-во». – М.: Высш. шк. 1998., – 239 с.: табл. – (Прогр. «Высш. образование»).
3. Балагура І. В. Порівняльний аналіз систем для ранжирування українських наукових періодичних видань та їхніх складових. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/50406>.
4. Лупаренко Л. А. Використання електронних журнальних систем відкритого доступу для випуску науково-освітніх видань: порівняльний аналіз програмного забезпечення. Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=VnRkSDcAAAAJ&hl=ru>.
5. Подольська, Є. А. Соціологія: 100 питань -100 відповідей / Є. А. Подольська, Т. В. Подольська. - К. : ІНКОС, 2009. - 352 с. – Режим доступу: https://uchebnikionline.com/soziologia/sotsiologiya_100_pitan_100_vidpovidey_podolska_yea/scho_take_sotsiyetalna_sistema_.htm
6. Николас Карр Пустышка. Что интернет делает с нашими мозгами. – Режим доступу: <http://readli.net/Chitat-online/?b=909665&pg=1>.
7. Электронная информатизация и электронные ресурсы (Земсков А.И. Шрайберг Я.Л). Режим доступа:http://sinref.ru/000_uchebniki/02600komputeri/000_electron_informat_i_resurs_zemskov/000.htm
8. Бібліотечна Україна юнацтву: цифри і факти. Статистичний аналіз діяльності бібліотек для юнацтва (молоді). – Режим доступу: <http://profy.4uth.gov.ua/network-of-specialized-libraries-of-ukraine-serving-youth/statistical-data>.
9. Мережа спеціалізованих бібліотек України, що обслуговують юнацтво. – Режим доступу: <http://profy.4uth.gov.ua/network-of-specialized-libraries-of-ukraine-serving-youth>

References

1. Smelzer N.J.(2004). On Comparative Analysis, Interdisciplinarity and Internationalization in Sociology. Sociological research, 11, 3-12. [in Ukrainian].
2. Degtyarev A.A. (1998). Fundamentals of Political Theory. Moscow. High school [in Russian].
3. Balagura I. V. (2009). Comparative analysis of systems for the ranking of Ukrainian scientific periodicals and their constituents. – Retrieved from: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/50406>.
4. 4. Luparenko L. A. The use of open source electronic journal systems for the production of scientific and educational publications: a comparative analysis of software. – Retrieved from: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=VnRkSDcAAAAJ&hl=ru>.
5. Podolsk, Ye.A. (2009). Sociology: 100 questions -100 responses. Kiev. INCOS . – Retrieved from https://uchebnikionline.com/soziologia/sotsiologiya_100_pitan_100_vidpovidey_-_podolska_yea/scho_take_sotsiyetalna_sistema_.htm [in Ukrainian].
6. Nicholas Carr. The Dummy. What the Internet does to our brains. Retrieved from: <http://readli.net/chitat-online/?b=909665&pg=1> [in Ukrainian].
7. Electronic informatization and electronic resources (Zemskov AI Shrayberg Ya. L). Retrieved from: http://sinref.ru/000_uchebniki/02600komputeri/000_electron_informat_i_resurs_zemskov/000.htm [in Ukrainian].
8. Library Ukraine for Youth: Figures and Facts. Statistical analysis of the activity of libraries for youth (youth). Retrieved from: <http://profy.4uth.gov.ua/network-of-specialized-libraries-of-ukraine-serving-youth/statistical-data> [in Ukrainian].
9. A network of specialized libraries in Ukraine serving the youth. Retrieved from <http://profy.4uth.gov.ua/network-of-specialized-libraries-of-ukraine-serving-youth>